

Sfântul Teofan Zăvorâtu

“Duminica de azi e închinată pomenirii Sfântului nostru Părinte Ioan, scriitorul Scării. Și nici nu e nevoie să mai spunem de ce este acest așezământ în Sfânta Biserică. Sfântul Post a fost rânduit nu numai pentru curățirea noastră, ci și pentru întărirea noastră în bine – nu doar pentru a pune început bun, ci și pentru a ne mișca mai departe pe calea spre desăvârșire. Astfel, iată, pentru ca nu cumva careva, după ce s-a ostenit puțin în săvârșirea binelui sau a dus o vreme viață creștinească, să creadă că a făcut deja totul sau că a ajuns departe în calea spre desăvârșire, fiecăruia dintre noi i se aduce aminte de Sfântul Ioan Scărarul, așa încât, amintindu-ne de el, să ne zugrăvim în minte sfânta lui Scară și, măsurând cu ea ostenele noastre, să putem hotărâni mai limpede cât din cale am străbătut și cât ne-a mai rămas. Pentru a vă ajuta în această lucrare, cel mai bine ar fi să vă descriu pe scurt sfânta Scară a urcării la desăvârșirea asemănării cu Dumnezeu. Cred, însă, că la același țel se poate ajunge prin povestirea vieții Sfântului Ioan Scărarul: fiindcă nu numai prin ceea ce a scris, ci și prin viața sa el ne arată scara pe care trebuie neapărat să urce toți cei ce doresc a se desăvârși în viața duhovnicească. Ascultați, deci.

Viața Sfântului Ioan Scărarul este scurtă; dar ea, în mica sa întindere, încapă mult – sau, mai bine zis, totul. Iată cum s-a scurs viața lui.

Sfântul Ioan L-a îndrăgit pe Domnul din tinerețe și, neluând seama la nădejile mincinoase pe care i le dădeau înzestrările firești și multa sa învățătură, a părăsit lumea și s-a retras departe de patria sa – în Sinai, pentru a se slobozi prin înstrăinare de multe piedici în calea vieții duhovnicești, și a primi chiar prin locul de trai învățătură cu privire la ce și unde trebuie să caute.

Punând în acest chip început bun, el s-a încredințat din tot sufletul, chiar de la început, unui îndrumător bun, și s-a pus într-o astfel de stare ca și cum sufletul său n-ar fi avut nici înțelegere [rațiune], nici voie proprie. Înăbușind în sine, prin aceasta, încrederea în sine și lucrarea după voia proprie, el s-a izbăvit în curând de îngâmfarea proprie oamenilor înzestrați, a dobândit cereasca simplitate și s-a arătat desăvârșit în ostenele și în virtuțile ascultării. Atunci când povățuitorul lui a plecat, mai apoi, la Domnul, Sfântul Ioan, arzând de dragostea după o mai mare desăvârșire, ca unul ce era deja întărit în virtuțile călugărești, atât în cele din afară cât și în cele launtrice, a ieșit în stadia liniștirii [arena isihiei]. Alegându-și pentru această nevoită un loc îndemânos la cinci stadii de biserică, a petrecut acolo patruzeci de ani viață sihăstrească, în aspră înfrânare și nevoită, în necurmată rugăciune și cugetare la cele dumnezeiești, și mai ales în lacrimi, care alcătuiau pentru el pâine ziua și noaptea.

Ca atare, a urcat grabnic la treapta cea mai înaltă a curăției și s-a făcut vas al unor deosebite harisme dumnezeiești: al vederii duhovnicești, al îndrăznirii în rugăciune și al facerii de minuni. Mai apoi, când trebuia să fie ales întâistător, frățimea l-a pus într-un cuget cărmuitor peste ei, ca pe un nou Moisi – și el, coborându-se din muntele vederii de Dumnezeu, le-a înfățișat, ca pe niște alte table ale Legii, sfânta sa Scară, unde a zugrăvit chipul vieții creștine desăvârșite, pe care el însuși o străbătuse și care i se întipărise, prin harul lui Dumnezeu, în inimă. Astfel călăuzindu-i pe acei monahi aleși, el a ajuns la hotarul vieții celei văzute și s-a mutat în Ierusalimul cel de sus.

Iată în ce fel a trecut toată viața sfântului. Nu am intrat în amănunte, fiindcă am urmărit să arăt numai acele trepte pe care a urcat el la desăvârșire, spre învățătura noastră. Și e ușor pentru oricine să bage de seamă că au fost trei trepte de căpetenie: părăsirea lumii și a tuturor nădejzilor ei; ostenele ascultării, după voia îndrumătorului; după aceea, liniștirea

[isihia], care l-a făcut vrednic de harismele Dumnezeiești și de călăuzirea cu dumnezeiască înțelepciune a altora. Aceste trepte sunt de obște tuturor sfinților care au strălucit pe pământ prin desăvârșirile creștinești – precum vă puteți înșivă încredința, citind cu luare-aminte viața oricăruia dintre ei. Aceleași trepte suntem datori să le străbatem și noi, dacă dorim să fim, și nu doar să părem, adevărați creștini.

Să nu gândească cineva: „Asta e viața de călugăr-pustnic, dar noi suntem mireni, trăim în societate, între oameni: cum putem adapta viața Sfântului Ioan la noi? Chiar dacă ar vrea cineva să îi urmeze pilda, nu va putea, fiindcă noi ne aflăm în cu totul alte circumstanțe“. Să știți, fraților, că puterea nu e în formă. Noi nu putem străbate cele trei trepte arătate în felul în care au fost ele străbătute de către Sfântul Ioan și sunt străbătute de către toți ne-mirenii; dar le putem străbate așa cum pot fi ele străbătute în lume, trăind între mireni: în altă formă, dar cu aceeași putere.

Înainte de toate, să le dăm numele lor cel adevărat. Lepădarea de toate, altfel spus părăsirea lumii, înțelegeți cum vine. Ascultarea este viața întru osteneli bune, nu după voia proprie, ci după îndrumările altuia. În fine, liniștirea [isihia] este strădania de a fi neîncetat în inimă împreună doar cu Dumnezeu – și când ajunge omul la starea aceasta, începe să vădească puteri dumnezeiești, altfel spus harisme deosebite. Luați acum seama în ce fel pot fi împlinite toate acestea de către un mirean, și chiar sunt împlinite de către voi.

Ceea ce este la sfântul Ioan părăsirea lumii și retragerea în Mănăstirea Sinaiului, aceea este la noi părăsirea vieții păcătoase și pătimase și întoarcerea minții și inimii spre a face pe placul lui Dumnezeu: fiindcă lumea este chip al vieții pătimase și păcătoase, iar mănăstirea este simbol al vieții îmbunătățite. Cel ce părăsește păcatul și ia hotărârea de a trăi în sfințenie, acela face același lucru ca cel ce părăsește lumea și intră în mănăstire. Dacă în acest post v-ați pocăit fără fățarnicie și ați luat hotărârea de a nu-L mai jigni pe Dumnezeu cu păcatele voastre, iată că v-ați făcut următori ai Sfântului Ioan în părăsirea de către el a lumii și retragerea în mănăstirea din Sinai. Rămâne doar să fiți statornici în această hotărâre și în împlinirea cerințelor ei, și să veți face următori ai lui și în cea de-a doua treaptă a urcării lui spre desăvârșire.

Pe cea de-a doua treaptă, în mănăstire, Sfântul Ioan a purtat osteneala ascultării sub povățuirea unui stareț-îndrumător. În felul de viață pe care îl ducem noi, în ce trebuie să conste această ascultare? În împlinirea poruncilor care hotărânesc felul de viață al fiecăruia dintre noi ca familist, ca membru al societății civile și ca fiu al Bisericii. Fă ceea ce îți spun poruncile, și vei fi un bun ascultător. Ești slugă? Împlinește poruncile pentru slugi. Ești tată sau mamă? Împlinește poruncile pentru părinți. Ești fiu? Împlinește poruncile pentru fii. Ești judecător? Împlinește poruncile privitoare la dreapta judecată. Ești negustor? Negustorește așa cum e porunca. Rânduiala statului cere ceva? Împlinește. Și tot ce poruncește Sfânta Biserică să împlinești, de la cel mai mic lucru la cel mai mare. Toate acestea alcătuiesc ascultarea cea mântuitoare, când omul nu lucrează după voia sa, ci după cum este poruncit. Sfântul Ioan a avut îndrumător. Cine sunt îndrumătorii voștri? Păstorii Bisericii. Mergi, întreabă și ia învățătură de fiecare dată, și fă după povața lor. Ei nu vă vor grăi voia lor, ci poruncile Evangheliei și rânduielele Sfintei Biserici. Iată: cel care în acest chip, părăsind păcatul, va începe să trăiască întru ostenelile facerii de bine și împlinirii poruncilor lui Dumnezeu în toate privințele vieții sale, sub călăuzirea păstorilor legiuitori, acela va fi următor al Sfântului Ioan în cea de-a doua treaptă a desăvârșirii lui.

În fine, cum să-i urmărim în liniștire? Iată cum. Ce este liniștirea? Privind dinafară, este îndepărtarea de toți și petrecerea în singurătate; iar lăuntric – este îndepărtarea oricărei împrăștiere a gândului și adunarea de sine înăuntrul inimii pentru a petrece acolo fără ieșire,

2

doar înaintea feței Atotvăzătorului Dumnezeu. Liniștirea cea dinafară nu ne este la îndemână și la felul nostru de viață poate fi doar întâmplătoare; însă liniștirea lăuntrică ne e la îndemână. Pe aceasta să v-o și puneți ca rânduială, îngrijindu-vă în tot chipul a intra cât se poate de des în voi înșivă, în camera voastră lăuntrică, și acolo să stați în singurătate doar înaintea lui Dumnezeu. Fie că sunteți acasă, fie că sunteți pe drum, la datorie sau în biserică, încordați-vă pentru a nu ieși din inimă cu luarea-aminte și a nu rupe ochiul minții voastre de vederea feței lui Dumnezeu: și veți fi sihastri, altfel spus isihăști. Cerința de a petrece înăuntrul vostru liniștindu-vă se naște în suflet ca urmare a osteneții cu conștiință bună de a împlini poruncile lui Dumnezeu. Câtă vreme patimile și deprinderile păcătoase rămân în suflet este cu neputință să avem liniștire lăuntrică: așa e felul lor. Osteneala facerii de bine și a împlinirii poruncilor lui Dumnezeu smulge din firea noastră patimile și deprinderile păcătoase. Atunci se naște dorul de a fi una cu Domnul. Și, iată, cei ce s-au întărit în fapte și așezări sufletești bune intră adeseori – fie rugându-se acasă ori la biserică, fie în vremea meditației și citirii evlavioase – adânc înăuntrul lor și se cufundă într-o asemenea liniștire, că nu bagă de seamă cum trece timpul și, în ciuda osteneții exterioare, de pildă în vremea rugăciunii ori stării în biserică, n-ar vrea să înceteze, ar vrea să rămână pentru totdeauna în acea fericită stare. Așa începe liniștirea lăuntrică, ce este cu putință și pentru familiști. Rămâne doar să vă continuați viața întru aceeași osteneală a facerii de bine, în tot chipul îngrijindu-vă și rugându-vă să fiți mai des în aceste stări, și căutând ca ceea ce se întâmplă din când în când să devină ceva neîntrerupt. Și așa va fi. Domnul nu va părăsi osteneala dragostei. Trebuie doar să înlăturăm din viața noastră tot ce poate strica această bună rânduială și stinge fericita căldură a liniștirii lăuntrice.

Iată cum se poate face și fiecare dintre voi următor deplin al Sfântului Ioan. Numai că, fraților, trebuie să alergați în așa fel ca să ajungeți la țintă. Urcăți la măsura vârstei plinirii lui Hristos. Vedeți ce pildă? Înaintea ei, toată lucrarea noastră nu e nimic: ce să ne mai uităm la fleacurile noastre de virtuți? Deci, cele din urmă uitând, spre cele dinainte tindem, spre răsplătirea chemării celei de sus a lui Dumnezeu întru Hristos Iisus (Filip. 3, 13). Amin!”

2 aprilie 1861